ГЕО ШКУРУПІЙ

ЖАРИНИ СЛІВ

ВИБРАНІ ПОЕЗІЇ

КНИГОСПІЛКА

ГЕО ШКУРУПІЙ

ЖАРИНИ СЛІВ

(ВИБРАНІ ПОЕЗІЇ)

КНИГОСПІЛКА

1925

[89179 — 1 (081)]

Укрголовліт № 15332. Харків
Зам. № 1564 Т. 3.000.
Літ.-друкарня
„КНИГОСПІЛКИ“
Харків, Нетеч.
набережна,
№ 14.

ШЕРК СЕРЦЯ

Червоноармієць казав дружині:
— Не плач, повернусь скоро!..
І хмара сталевою пружиною
звисала по-над похмурий обрій.

Слова, як тихий шерк ножа:
— Чуєш, не плач, повернусь скоро!..
А серце стогне, як паротяг,
далеко десь, за семафором.

Годі сігналом очей печалить,
солодкий жіночий рот цілувать!..
Ніколи рахувать на шиї коралі,
ніколи складать медяником слова...

Уже осінь сірим оком
в степову далечінь пливла,
коли з грюком і рокотом
полк на фронт виступав.

Муром заводу стояв туман,
ввижались минулих предків химерні тіні...
Кулемет татакав навмання,
шукаючи живу людину.

Взвод обережним рухом,
як їжак, наїжився крицею:
— Гей, хто йде? Друг!..
Слова, як пурх птиці...

У нетра гладких почвар
клин взводу иклами!..
Дредноут республіки на парах
гудками робітників викликав.

Гром глуму тумб,
у бік б'є бик,
в ромб лобом главбум—
— працьовита розмова республіки.
А взвод все вперед
на Рур, на Рим, на Лувр,
а взвод бере на багнет
світову рулеткову гру...

І коли літо шиною
в степи котилося сонцем,
червоноармієць зомлілий дружині
цілував лон цемент...

ЗАМАХ НА РЕВОЛЮЦІЮ

Гадом чорним 18-ий рік
оточив Республіку білими:
Чехо-словаки, Колчак, Денікин—
ось кого гнали і били ми.

І раптом стогін радіо в степ,
зойк телефону в місто...
Стурбовано кождий Совдеп
жорстокою, печальною звісткою.

Постріл у наші груди
— на товариша Леніна замах,
зрадницька куля в серце Республіки,
рана його—трудящих рана.

У світ, у космос, радіо—хвиль плин:
— Лави міцніш! Гостріше зором!
На удар,—ударом глибин!
На замах,—червоним терором!

І кождий гудок кричить тепер,
як світовий робітничий рот:
— Довіку ганебна назва «ес-ер»!..
Довіку ганебне прізвище Ройд!.. [1]

[1] Ес-ер, учасник замаху на Леніна.

І скрізь гуд і грюк праці,
в країні рікою іскор дощ...
І скрізь лунає по федерації:
— Хай живе світовий вождь!..

З НАМИ ЛЕНІН

Тільки на мент
схилити прапори,
тільки на мент хай здрігнуться серця,
а потім знову в залізні шори
хай стисне фашизм робітнича рука!..

Хай гудки паровозів у депо,
хай в гаражах автомобільні сирени
тільки раз прогудуть роз'ятреним ротом:
— Вмер Ленін!..
Хай кроком революції
у гуркіт і вий
гармат
мільйони пролетарів світу
понесуть вождя.

— Він живий!..

Діло Леніна ми закінчимо,
нам зірвати фашистський фрак,
Ми останній шуруп заґвинтимо,
ми—РКП, Комсомол, Спартак.

Майстерня, завод!
Працюй!..
Серця загартовуй Ленінським духом,
докінчуй з капіталістами прю,
агітуй в стоголосий рупор...

Арміє!
Кроком руш!
Ленін з нами до віку й завше...
Ім'я це в шепоті вуст
нам стане побідним маршем!..

ЖОВТНЕВИЙ РОМАН

I

Над вечір, коли блакитні китиці
загрожували знищити Арсенал,
робітники жовто-блакитний ситець
рвали на клоччя без жалю.
Вітрини шкло губили на тротуарах,
як женщини сльози за небіжчиком...
Од спітнілих вулиць туманила пара,
напуваючи помстою голів горище.

Ось гайдамака, як лютий вовк,
з розгону зупинивсь коло старої хати,
побачив дівчини волосся шовк:
— Гей, дівчино, частуй!.. Чим багата...

II

Аеропланом у повітря забурювали,
на захід погрожували Жовтнем,
а хіба не цікаво, як в бурю
кохала синьоока дочка торговки?..

III

Коня коло повітки прив'язав,
на обличчю бородою очерет цвів...
— Я, дівчино, сюди коня пригнав,
коли на головах не вистачало оселедців!..

Дарую на хустку чоботи з першого більшовика
за один поцілунок дівчини гарної!..
— Я-ж знаю, знаю, що ти дочка
великого кошика базарного!..

— Я там на розі допіру...
Знаєш? Як неминуча доля ця,
пришив завзятого не в міру,
зухвального комсомольця...

IV

Похитнулась, як тополя в бурю, дівчина,
зхилилась, як сніп золотий до скирти...
Це вже рідного їй забито двічі.
Вуха!.. Очі!.. Серце!.. Не вірте!.. Не вірте!...

Жовтими стружками
листя спадало з кльонів,
а під очима сині смужки
в преріях щок стрибали кльоунами...

V

— Пане гайдамаче, до хати захожайте!..
Солодкою вишнею всмішки зваблювала...
— Моїм персам та вустам пораду дайте,
Як головам даєте гострою шаблею...

Гайдамака знову з коня злізав,
поволі, як хижак, до дівчини підходив...
І в мріях дівчині пораду вже давав,
і поцілунку смак на вустах відчував солодший
глоду.

А дівчина до хати хутко,
рушницю батьківську з запалом,
раптовим пострілом, важкою кулею,
гайдамацьку душу з тілом розлучала...

VI

Жовтими стружками
листя спадало з кльонів,
а під очима сині смужки
в преріях щок стрибали кльоунами...

Гайдамаку, гайдамаку корчила смерть це...
І хіба дівчині так робити не гоже?
Хіба революції не може бути в серці!..
Хіба в коханні жовтня бути не може?..

ГОЛОД

Нагодуйте мене, зогрійте!..
Підійміть з очей моїх
перевесла поблявклих вій!..
Ви налякаєте мене крихтою хліба,
а я вас бліддю своїх повік.

Я північний, муругий вовк,
владар безмежних, сухих степів.
Я підковою спеки ввесь хліб потовк
і вночі над мерцями вив.

Я завернувся в подерту ковдру,
мов римський патрицій у тогу,
і мені страшенно зимно в ноги.
О, сонце!
Я хочу потертися спиною
об твоє гаряче обличчя
і мого подиху холод
дійде до самого серця і глибше.
Я завернувся в подерту ковдру,
мов римський паритцій у тогу,
я владар всесвітній:
— Голод!..

ТАЙФУНКА

Хай барабан барабанить
про похід в майбутнє валок,
ромбом до неба стане
останній катафалк.

Жерці, шамани
вовком
завиють жалібного маршу,
коли церков
позолочені бані
впадуть на тротуари.

Махай руками!
Ріж ногою!
Збуджуй лун
робітничий цех!
Світовий тайфун
за нами...

Вище голову!
Груди вперед!
П'ятами очей
розчавимо

зраду химерних мрій,
бронзу грудей
підставимо
під колесо подій.

Змішаємо
з цементом вулиць
піт, бруд і кров
творчих конвульсій...
В гуркоті наших праць і промов
— світовий пульс...

Махай руками!
Ріж ногою!
Збуджуй лун
робітничий цех!
Світовий тайфун
за нами...
Вище голову!
Груди вперед!..

ЗАХИЩАЙ КИТАЙ

Вкрив крилом туман
Чже-Цянг.
Кулі пильнує гарт
варт.
В морі прожектори панцирних зграй.
Міцніш рушницю тримай,
Китай.

Вартовий стомивсь,
вартовий спить.
Тривожно зітхає від ран
десант,
не вкриє білих облич
ніч,
і збудить їх не барабан!

Кулі сказав: Доволі глуму!
Кулі сказав—і пішов на штурм.

Десь тихий лунає в темряві плеск.
Кулі з ножем в руці повзе.

Прапор імперії рви,
стягом червоним май!
Кулі, не будь в ярмі!
Сонце, сяй
в Китай!

З сонцем прокинувся сказ
враз.
З крейсерів Англії удар
гармат.
В рейді вибух не знаряд,
страйк.
Землю свою забірай,
Китай!

Кулі доповз, підвівсь,
гостро майнув ніж...

Скоро загинув од ран
десант.
І крови не змила з облич
ніч,
бо їх не збудив барабан!

Кулі сказав:—Так буде всім!..
Кулі сказав—і почав мстить.

Десь тихо в темряві пливуть крейсера.
Чорний панцир хвилює моря.

Привид фашизму стій,
рук не простягай!
Робітничий Китай не твій!
Буржуй, не зазіхай
на Китай!

Скоро, скоро не буде
Будди.
Кулі не буде рабом
дракона.
Патер не буде хрестить Шанхай.
Зорю на Раднарком підіймай,
Китай!

Кулі повстав, підвівсь.
Червоний стяг над Китаєм звивсь.
Злазить на берег не стане
десант.
В нагороду не буде за риж
ніж,
не буде тривожно бить барабан...

Кулі сказав:—Риж мій! Мій чай!..
Кулі сказав:—Буде мій і Китай!..

Там вже в темряві горить зоря,
буря з рейду змете крейсера.

Гуркіт огняних рікш,
вибухом серць пролунай,
щоб чули всі твій крик:
Робітник, захищай
Китай!

СЕМАФОРИ

На всю Вкраїну:
червона троянда..
Нащадкам не побачить краси руїн.
А в лісі банди.

Залізні шляхи
обійняли всю землю, мов спрут.
Всі люде хворіють на чорну неміч
і б'ються головою на камені
й питають:
— Куди йти...
А в спекулянта на спині борошна пуди.

У всі кінці гадюками
розлізлися рельси...
І стоїть залізна вулиця:
не проїхати, не пройти.
А вагони під откосами
колесами
фанатично моляться старому богу...

і семафори руки простягнули
до неба,
з одчаю...
Чекають гніву й перемог.
Не б'ють барабани,
не сурмлять сурми,
а кров розіллялася ріками
і плюскається в ній бандит,
мов риба...
і скрізь вогонь і вибухи, вибухи...

По світу несамовито тютюкає
жах...
І навіть невіри з страху
на шию почепили хреста.

І тільки ми бадьорими ранками,
зриваючи мяту й руту
пісень,
йдемо по залізних шляхах!
Тільки нам одкрито
семафори в майбутнє!..

МАШИНА

Дим домн,
гом дамб,
жах в томі тем днів,
гонг лун,
в тінь бань,
жени тіл втому.

Бомб вибух,
— удар
в бетон
з цементу спин,
з рельс жил;
смерти ніж,
ріж
жир,
жри
іржу крови...

Пара пор
пахне потом...
Птах нижче
пари,

Піт крап
в рот ром...
Гра в грюк гартів.

Шерех шин шкребе шкло,
зойк,
дзиґ коліс,
зігзаг
замерзло
нагадує плес блиск.

Цирк рук торк кран,
струна дзиґ вище,
хай механик
забуває
чмих-чох
машини.

Гом, гуд,
тряск рам,
швидче, швидче шин черк...
Там, тут,
тут і там
— спів і свист смерти.

Дня нема,
ночі нема,
мруть діти,
мре мать,
ритм - сказ рве нитку
твого, мого, його життя.

Мент дум
не
жде,
грому глум
дінеш де?
Блиск спис,
мент зойк,
болю тиск...
Ах!
Кров...

ТИХШЕ, МІСТО!

Підсліпуватим лихтарем
під
вчилась танцювати вальса,
вустами вохкими бушмена
ніч
цілувала знесилені пальці...

Брудний вечір приймав молитви
зі стомлених вуст,
про недосяжні країни в повітрі
і про капелюха замість хустки.

Драні черевики
маленької дівчинки
пестили тротуарів цегли,
як блискучий шляхетний паркет.
Мріялась чудесна Вики-Вики,
країна тротуарних поетів.

І було так весело
після денної праці
розглядати вулиць мексику...
Бажалось вогнями
сліпити федерації
вулишних фресок.

Нахабно вабили ресторани
І лякала вулишня пустка...
Бажанням серце ранила
святим езуїтом роспуста.

І перша звада
вся була в преріях сліз,
і навіть здався маленьким водоспадом
світовий катаклізм.

І, як привид
минулої невинности,
з'являється що-вечора панна в чорному
під сліпим лихтарем...
Зламано невинности шкиви,
вогнем не спалахує горн.

Тихше, тихше, місто!
Зупинись анархії хода!
До віку здивована свистом
на розі стоїть свята...

ПРЕДСОНЦЗОРЯ

Моя голова, як великий дзвін,
дзвонить одчайно в присмерк,
а серце потрапило в каламутний плин,
де нема ні сигналів, ні іскор.

Я не можу, не можу зрозуміти,
чому плаче мій товариш у сукні,
неначе хтось зірвав розу літню
і лишились тільки мук пні.

Я-ж тисячу разів оповідав тобі поцілунками
і про це, і про те, за що, і як...
Коли вуста твої червоними бруньками
теж квітнули на моїх щоках.

Місто потягом гуркотить на захід,
косить серпом неба синь молодик,
а мене турбує твій одчайний захват,
солона роса твоїх повік.

О, мій маленький товаришу в сукні!
Дорога моя предсонцзоря,
не плач, я розповім поцілунками
про це, і про те, за що і як...

КОЛИСКОВА

Уо!..
Маленький хлопчику,
Уо, аа!..
Примружуєш очі
і смокчеш:
Аа-аа!..
Уо, маленький хлопчику,
їж,
уо-уо!..
Твоя цицата ненька
вся обійми,
вся любов!..

С У М

О мем ями мем!—
У тоненькій павутині,
в шкаралупі
б'ються мухою
заплутані почуття,
дзичать настирливо:
о мем ями мем!—
Далекий постріл,
сильніше забилась муха
заплутаних почувань:
ш ш ш ш ш ш ш,—
нняв!..
Непомітні сльози котяться
по єдвабній морді задумливости,
дзичать, дзичать почуття:
О мем ями мем!—

МОРОК

Іскри.
Хтось ударив у далекий дзвін.
Це голова — далекий дзвін,
це очі — іскри.
Б'ють, б'ють, б'ють
у дзвін..
О, смертельна тиша!..
Чорний ворон крилом,
чорна птиця чорним крилом,
чорний ворон, чорна птиця, чорним крилом,—
А-а-а-а-а-а-а!..
Десь у морі
одчайний зойк, туман, гине корабель...
Замислився зойк, спалахує зойк,—
це голова, це очі.
Чорний ворон, чорна птиця чорним крилом...
Іскри.
Виє далекий дзвін.
Тиша.

СОНЯЧНО

Жовті, жовті, жовті
великі, світлі соняшники
на зеленому тлі
святкових душ.
О фареоль де мі!..
Стиглі помаранчі веселих облич,
малинова юшка безглуздих усмішок,
фіялковопахощі зустрінутих поглядів...
О мі!
Бризки завеселених рухів.—
Бом!..
— це перший—
бом, бум...
Ха, розгойдуйтесь обезглуздовеселі душі!
Віват сонце!

АЕРОКОРАН

1 В ритмах пропеллєру
Аеро,
в гармонійних, співучих звуках,
я майбутнього
еру
відчув...

2 Як стрілка годинника
непомітно
минає
хвилину,
безліколіття пройшли,
відколи
космосу
хаос
змінився ритмичним рухом.

3 Метеори,
планети,
зорі,
розплескуючи волосся
вогняних кіс,
носилися в мертвих просторах.

4 Північ,
схід,
захід
і південь
було неопреділено.

5 Півні
радими криками
не зустрічали сонця.

6 По одинці, рядками, строфами
у всі кінці
носились огняні планети
і велетенськими соняшниками
вибухали що-разу
космичні катастрофи.

7 Вогонь.
Іскри.
Попіл.
Дим.
Вибухи.
Грім. Фанфари.
Кривавими рисками
на тлі темряв
висіли заграви.
І був аритмичний
скажений
рух; всесвіт
од хаосу звуків космічних
оглух.

8 Вітер
не лози,
не верби, не квіти
згинав,
гнав
планети...

9 Слово тиша народжувалось в шипінні.
І скрізь висіли вогняні сльози.

10 В ритмах пропеллєру,
в співах пропеллєру
я відчув,
відчув...

11 Зупинився скажений льот.
З'явився:
Марс,
Зодіак,
Оріон...

12 Із глибин морів
в розкішний земний сад
вийшла людина радісно
і пару биків привітала:
— Гей!..
— Та гей, бики!..

13 Од чудесних снів,
од сліпучих сліз,
засиніла плахта небес;
од бунтарських риз,
од нових марсельєз
запалали нетра світів...

14 В скаженіючих ритмах пропеллєру
я чую постріли,
крики,
ґвалт,
мільйоногорлий,
стогін
полів...
Бачу,
як падають башти,
тріскає мармур...
Пожежі охоплюють небо
враз,
розлітаються іскри,
запалюють степ...
Я бачу роздратовані юрби людей,
я розумію їх сказ,
в цих юрбах я відчуваю себе.

15 В тумані назустріч юрбам:
будівлі,
палаци,
парки
повітки,
і в звуках страшних марсельєз
вибухають вогняними квітами...

16 В перебоях пропеллєру
Я бачу старий Вавилон,
чую:
як б'ють барабани,
як побідно ріжуть повітря
сурми...

Там люде земному б'ють поклони,
там перемога
в людських серцях,
в криках
плигає над мурами,
там люде будують
до бога
башту
і справляють
дикий
шабаш.
І раптом
падає
башта...
До самих зір
лунає ґвалт
і грюк,
і навіть звір
тоді злякався-б
занімілих юрб...

17 Родились:
нації, нації, нації,
жовті, червоні, чорні, білі,
ефіопи, французи, китайці,
а тепер вони сплавились
у двох великих горнах
страждання
і втіхи.

18 Перший горн
виплавив класу
залізну,
другий—фарфорову...
Це в скаженіючих ритмах пропеллєру
я відчув,
як залізо розчавило фарфор.

19 Од Гімалаїв до Альп,
од Вогоньземлі до Аляски,
там,
де раніш блукали
звіри,
де літали птахи,
по деревах
стрибала мавпа,
де сплітався з травою
дикий бур'ян,
срібний полин,
де чорніли вічні гаї,
пронісся залізний кінь
електротяг,
ріжучи повітря вогняними персами,
наганяючи свистом і грюком
жах.

20 Голкою
розуму,
молотом
волі,

і плугом
рук,
нащадки
Варварів, Скитів, Готів і Гуннів
збудували
всесвітню Комуну.

21 На всю земну кулю
розляглося велике місто,
його обійняла весела вулиця
міцно.

22 І завжди, і вічно, і день-у-день
там лузгають насіння
і дивляться в небо.

23 Люде ходять,
думають,
кохаються, сплять,
родять людей,
вмирають,
і все, що робиться там,
все під стук барабанів,
свисти сирен,
спокусливі погляди женщин.

24 А тепер всі думають
і дивляться в небесне лоно,
бо там розсипано густо:

Сіріус,
Марс,
Зодіак,
Оріон...

25 Ех, коли-б хоч раз:
— На Марс!
— На Марс!
Чухає потилицю кожний дядько.

26 І велика, напружена радість
в людських серцях:
сьогодні чекає ночи
Аероптах.

27 Ніч синьою спиною
затулила сонце
і на безмежний синій луг
хтось вивіз
огняні труни.
А місяць блідою цитриною
накислив усе повітря;
і душі людські,
і вся природа
набухкались жовтого чаю...
І від стриманих,
грішних подихів
розляглися межіпланетні луни:
в домівках, темних кутках
тротуарів,
по всіх переулках,
у першому гаї...
О, кохання, кохання! О земний раю!..

28 В ритмах пропеллєру
аеро,
в гармонійних, співучих звуках
уперше летіли на Марс
думки й бажання
юрб.

ЗМІСТ

Стор.

Бібліотека красного письменства „КНИГОСПІЛКИ“

Валентін В. Емігрантська перезва, ц. 20 к.
Верн Ж. Витівка д-ра Окса, ц. 50 к.
Винниченко В. Записна книжка (розпр.), ц. 10 к.
Вишня О. Діли небесні, ц. 20 к.
Вишня О. Вишневі усмішки, ц. 30 к.
Гайне Г. Сатира (політична поезія), ц. 35 к.
Гак А. Куркулі, ц. 10 к.
Генрі О. Любовні напої, ц. 25 к.
Головко. Червона хусточка, ц. 15 к.
Джіованьолі. Спартак, ц. 1 карб.
Збірник пісень. Червоноармійський заспівувач. 1925, ц. 10 к.
Збірник пісень. Народні пісні. 1925, ц. 20 к.
Збірник пісень. Сорок пісень та колядок. 1925, ц. 15 к.
Збірник пісень. Юнаки йдуть. 1925, ц. 12 к.
Пісні революції. 1925, ц. 12 к.
Збірник пісень.
Іванів П. Декламатор для селянських клубів (готується).
Іванів П. Навколо праці (готується).
Йогансен М. Сімнацять хвилин. 1925.
Кеплерман Г. Тунель (готується).
Кобилянська О. Новелі, ц. 90 к.
Копиленко О. Весела історія (друкується).
Косинка Г. За ворітьми. 1925, ц. 10 к.
Манжос Б. У хвилях минулого. 1925, ц. 70 к.
Мирний П. Хіба ревуть воли, як ясла повні. 1925, ч I—70 к., ч. II—80 к.
Немирович-Данченко. Забута рудня. 1925, ц. 15 к.
Панч П. У містечку Бе. 1925, ц. 15 к.
Панч П. Калюжа.
Пилипенко С. Скалки життя. 1925, ц. 20 к.
Поліщук В. Радіо в житах. 1924, ц. 40 к.
Поліщук В. Сміло в ногу. 1924, ц. 50 к.
Проноза В. Радянська гірчиця. 1924, ц. 30 к.
Роні Ж. Ваміреґ. 1925, ц. 60 к.
Слісаренко О. Сотні тисяч сил. 1925, ц. 50 к.
Слісаренко О. Дитячий декламатор (готується).
Сосюра В. Осінні зорі. 1924, ц. 40 к.
Стеблин В. Непописаний листок. 1924, ц. 15 к.
Твен М. й Вишня О. С.-г. пропаганда, 1924 (розпр.), ц 15 к.
Українка Л. Твори. Том I. 1924, ц. 1 карб. 50 к.
Українка Л. Твори. Том II. 1924. ц. 1 карб. 25 к.
Українка Л. Твори. Т. III. 1924, ц. 90 к.
Українка Л. Твори. Том IV. 1924, ц. 1 карб. 20 к.
Українка Л. Твори Т. V. 1924, ц. 1 карб.
Українка Л. Твори. Т. VI. 1924, ц. 1 карб.
Українка Л. Твори. Т. VII.
Франко І. Твори. Т. І. 1925, ц. 75 к
Франко І. Твори. Том II. 1925. ц. 1 карб. 10 к.
Франко І. Без праці, ц. 25 коп.
Франко І. Твори. Т. III. 1925, ц 1 карб.
Франс А. Острів пінгвінів (готується)
Хвильовий М. Колонії, віли. 1925, ц. 20 к.
Чередниченко В. Жіночі оповідання. 1925. ц. 10 к.
Черемшина. Село вигибає. 1925, ц. 75 к.
Черкасюк. На сарану. 1925, ц. 1 коп.
Черкасюк. Дід у раді. 1925, ц. 1 коп.
Шкурупій Г. Ленінський декламатор (готується).
Шкурупій Г. Пригода машиніста Хорна (готується

Ціна 30 коп.

